

Ondertusschen begint men van lieverlede de stad te verfraaijen, en het oude en bouwvallige te herstellen. Vele der morsige en armoedige buitenwijken worden, of zijn reeds, afgebroken en in smaakvolle wandelingen herschapen, en de stedelijke Regeering doet alles, om het optrekken van nieuwe woningen in de binnen gedeelten der stad aan te moedigen en te bevorderen. Vele overblijfsels van vroegere beeldhouwkunst zullen daarbij wel reeds verloren zijn geraakt ik meende enkele, die mijne aandacht tot zich trokken, te mogen opnoemen, zoo als ik die opgeteekend heb (hierna volgt een aantal gevelstenen).

Op het Noord: 1. Drie beelden, Geloof (515), Hoop en Liefde, Jaartal 1621.

-- 2. Drie Tulpen (524). -- 3. Stad met opschrift "Batavya"; een zeeschip met opschrift "t Schip Bantam". Jaartal 1661.

-- 4. "Huys te Staveren". -- 5. Vrij uitvoerig gehouwen: "Toren van Amersfoort".

-- 6. Verschillende gehouwen versiersels en het beeld van eenen vorst, waarschijnlijk een van onze vroegere Prinsen.

Hoek Turfhaven/Nieuwe Noord: noordzijde Maria Stuart en gemaal Darnley; westzijde Jacobus I en gemalin Anna van Denemarken (500).

Jaartal 1618. (Er is een afbeelding bijgevoegd naar een tekening door of naar Jolly, Album Jolly, blz. 44).

In de Nieuwstraat (lees Kerkstraat): kop van Hadrianus Junius in de gevel van zijn geboortehuis (verloren gegaan).

In de Kerkstraat (en Kerkplein): 1. St. Jans Gasthuis. -- 2. Adam en Eva bij den boom des levens en Abrahams offerande.

Schijnt eerste helft 17e eeuw (514).

Zie de beide foto's.

-- 3. Twee bas-reliefs met vier taferelen: de profeet Ahia voorzegt Jerobeam zijn verheffing tot koning; een profeet, die koning Jerobeam te Bethel voor zijn afgoderij bestraft enz.;

Elia door de raven van spijs voorzien;

Elia in den vurigen wagen.

Tusschen de reliefs een eenhoorn en het jaartal 1602. -- 4. De man met den splinter, en de man met den balk in het oog. Daaronder het opschrift: "In proprius talpa, argus in alterius", d.i.: Een (blinde) in eigen, een (honderoogige) argus in eens anders (zaken). Op het Oost: Truydeman en zijne vrouw (nog aanwezig).

Bij de Oosterpoort: reliefs, ter herinnering aan den zeeslag van 1573 (nog aanwezig).

Bij het Hoofd: een gehouwen en bont beschilderde koe" (nog aanwezig).

B. R.

1) In: Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, verzameld en uitgegeven door Is. An. Nijhoff, Arnhem 1844, deel IV, blz. 167-180. Een overdruk in mijn bezit is gepagineerd 29-42.

2) De tussen haakjes geplaatste nummers achter enkele gevelstenen verwijzen naar de cat. Wesfries Museum, H 1934.

LUIFELS

Vroeger hadden de meeste huizen luifels, burgerwoningen zowel als winkelpanden. De vensters hadden namelijk naar buiten draaiende luiken; deze werden ook wel van onder en van boven draaiend gemaakt zodat de onderste luiken konden dienen als uitstalmogelijkheid voor winkelwaren en de bovenste luiken als bescherming (scherm) tegen regen of zon. De winkelier kon zo op zijn stoep handel drijven; de burger kon veilig voor weersinvloeden buiten zitten; zitbankjes treft men nog her en der aan in de stad.

Grotere luifels (over de hele breedte van de gevel) werden bevestigd aan de puibalk (de zware balk die de houten onderpui scheidt van het gemetselde gedeelte erboven) en verder met ijzeren stangen (hangijzers) opgehangen aan de gevel. Aan de luifel werd vaak een uithangbord geplaatst met een aanduiding van de winkel of het bedrijf.